

Hoog tijd om militair in te grijpen tegen Assad

Ingrijpen in Syrië

Veiligheid voor de bevolking in Syrië zelf is de beste remedie tegen de vluchtelingenstroom. Al twee weken schiet de Syrische dictator Assad drie raketten af, onder meer op een markt in Douma, waar gezinnen hun boodschappen kwamen doen. De aanvallen, die geen enkel militair doel dienen, eisen tot nu toe ruim 200 slachtoffers. In 1994 en 1995 leidden soortgelijke bomaanslagen in Sarajevo tot wereldwijde verontwaardiging en uiteindelijk tot internationaal ingrijpen. Nu blijft het stil. Syrische organisaties, verenigd in het 'Clear the Sky' initiatief, pleiten voor een no-flyzone om Assad's aanvallen op burgers te stoppen. Het wordt tijd die mogelijkheid serieus te onderzoeken.

Bondskanselier Angela Merkel noemt de vluchtelingencrisis een grotere uitdaging voor de EU dan de Griekse crisis. Het is dan ook opmerkelijk dat de EU maar blijft steggelen over vluchtelingenquota, maar nog niet het begin van een antwoord heeft op de belangrijkste oorzaak van de vluchtelingencrisis: het oorlogsgeweld dat mensen tot zoveel wanhoop drijft dat ze hun leven wagen op gammele bootjes.

Volgens de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) komt tweederde van alle vluchtelingen die vanuit Turkije in Griekenland belanden uit Syrië. De oorlog die daar woedt, heeft geleid tot 4 miljoen vluchtelingen en 300.000 slachtoffers: een van de grootste humanitaire crises sinds de Tweede Wereldoorlog. Het enige dat zij zoeken is veiligheid, vrede en rust om een bestaan op te bouwen. Niet opvang in de regio, maar bescherming in eigen land is de beste remedie tegen de vluchtelingencrisis.

Dit veronderstelt echter gewapend ingrijpen en daarvoor is een mandaat van VN Veiligheidsraad nodig. Tot dusverre heeft met name Rusland een dergelijk mandaat weten te voorkomen. Toch zijn er enkele nieuwe aanknopingspunten die een VN-mandaat mogelijk zouden kunnen maken. Resolutie 2139 van de Veiligheidsraad eist dat aanvallen die geen onderscheid maken tussen burgers en militairen direct stoppen. Nog dagelijks wordt dit verbod in Syrië geschonden met artillerie en luchtaanvallen in dichtbevolkte gebieden. Af en toe gebeurt dit zelfs met chloorgas, hetgeen in maart door de Veiligheidsraad werd verboden op straffe van militair ingrijpen. Indien een onderzoek van VN en organisatie voor het verbod van chemische wapens OPCW het regime Assad aanwijst als verantwoordelijk voor het gebruik van chloorgas, kan dit een volkenrechtelijk mandaat opleveren voor militaire actie.

Ook in de regio zelf is er een relevante ontwikkeling: het Turks-Amerikaanse plan om een bufferzone te creëren aan de grens met Syrië, die vrij is van strijders van Islamitische Staat (IS). Hoewel we de motieven van Turkije kritisch moeten bekijken –wellicht wil Ankara vluchtelingen naar de zone uitzetten en ook de anti-Koerdische agenda speelt mee – liggen er ook kansen. De bufferzone zou bestuurd worden door de gematigde Syrische oppositie en dat kan alleen slagen als Assad hen niet kan bombarderen. Een vorm van luchtsteun zal dan nodig zijn: een no-flyzone dus.

Daarvoor hebben we de Amerikanen nodig. De VS aarzelen echter om met het Turkse pleidooi voor een no-flyzone mee te gaan en Assad aan te pakken. Europese druk op president Obama kan helpen om zijn koers te verleggen van een 'IS-only' politiek, richting bescherming van burgers tegen ook Assad's misdaden.

Uiteraard zijn er risico's bij militaire acties tegen Assad's luchtmacht, die niet mogen leiden tot meer burgerslachtoffers dan ze voorkomen. Dit vergt zorgvuldiger militaire planning dan tot dusverre gebeurt. Er zou een mechanisme moeten worden ingesteld om het aantal burgerslachtoffers te monitoren, zoals de NAVO-operatie ISAF in Afghanistan dat deed.

Een ander risico zou zijn dat verzwakking van Assad kan leiden tot een sterker IS. Dit is een misvatting. In de praktijk blijkt Assad de militaire confrontatie met IS toch al uit de weg te gaan. Liever concentreert hij zich op aanvallen, met bijvoorbeeld vatenbommen, op burgers in door de oppositie gecontroleerde gebieden.

Volgens de Syrische organisaties maakte Assad het eerste semester van 2015 zeven keer zoveel burgerslachtoffers als IS. Juist de woede daarover, en over de internationale stilte over Assad's oorlogsmisdaden, voedt radicalisering. Nederland en de EU moeten daarom in internationaal verband het debat over beperkte militaire acties, zoals een no-flyzone, om burgers te beschermen in Syrië niet langer schuwen. Bescherming van Syrische burgers kan de aantrekkingskracht van groepen als IS verkleinen. Dat zal niet alleen de beste strategie blijken tegen IS, maar ook tegen de vluchtelingen crisis.

Marjolein Wijninckx
Programmaleider Syrië bij vredesorganisatie PAX